

Un dia la guerra civil esclatà

Continuant amb el relat encetat l'últim *Pinetell* ens endinsarem en alguns temes diferents que eren el pa de cada dia a l'Alpicat d'aquell temps. Coneixerem la dura feina de pagès en l'època anterior a la guerra civil, les eines que hi havia a l'abast per tal de dur-la a terme, poques i treballoses, la verema i els seus estris, i finalment alguns dels jocs amb què s'entretenien els nens o xicots de l'època, ja que joguines ni pensar-hi!

Desitjo que gaudiu rememorant algunes coses i treballs la gent de certa edat i els joves que pugueu veure com ha canviat tot, feina i jocs!

Nèlida Peirau Insa

Anys 30

Capítol II

El més gran dels germans del meu pare s'anomenava Josepet, el segon, Miquel i el tercer, Isidre, el meu pare, nom que jo vaig heretar. Mai he sentit aquest nom a França. Va ésser el meu nom fins a la meva nacionalització el 14 d'abril de 1967. Vaig sol·licitar i obtenir el canvi del nom per Isidoro.

Canviant de tema, us parlaré del repartiment que es va fer de les terres del meu padri. Probablement, als fills, a mesura que marxaven, se'ls donava una part de la terra. Ara parlaré d'aquelles terres que estaven arrendades.

Al meu germà gran se li va donar la vall, al segon la serra, tot era cultivable i de regadiu, la qual cosa era molt important.

La part que el meu pare va obtenir era la més important, una petita serra, més gran que la de l'oncle. La part més pendent la va condicionar en terrasses del mateix estil que es poden veure a Cotlliure, per a plantar vinya i alguns arbres fruiters. Fet així aquesta terra es podia

regar i treballar com les que eren planes.

A la part més alta va fer bancals i allí és on sembrava el gra i l'alfals. També en sembrava una mica a l'horta.

Va condicionar la part més baixa del pujol, tallant-lo, i empenyent la terra cap endavant fins a obtenir una explanada bastant bona per fer una era per trillar. Al mig del talús que quedava va obrir un forat, va posar bigues d'un cantó a l'altre i per damunt xapa ondulada, i així va obtenir un cobert.

El meu pare feia de tot; moltes vegades, coses grans amb pocs mitjans. Ara me n'adono de la feina que tot això li va representar.

Va ésser la somera (que en el capítol primer vam pujar de graduació a mula, tot i que mai vam tenir aquest luxe) la que contribuï a la tasca d'aplanar-ho tot. Enganxada a una trisella, espècie de pala amb una ansa, feia la feina. Depenent de la inclinació de l'aparell agafava més o menys terra. La somera era de gran ajut encara que no tenia molts cavalls, com ara estem acostumats.

A la temporada de la sega el meu pare va adaptar un rampill que ell mateix es va fabricar a la dalla. Aquest invent li permetia segar una mica cada matí, fins que feia calor. Quan el sol es feia més intens, amb un altre rampill on havia afegit un mànec, tirant cap a ell dividia les fileres en garbes. Amb dues o tres d'aquestes, segons el volum, feien una garbella, i es lligaven amb espigues. Les garbelles s'apilaven en forma de creu, tres a cada braç, és a dir, dotze en total, i així fins que tot estava segat.

La somera, amb l'albarda, era l'encarregada de transportar-ho tot. Aquesta permetia el transport de les garbelles, dotze a la vegada, posant-les de forma alternada a cada cantó. Una petita escala amb un cordill feia que es mantingués a lloc, i evitava també qualsevol basculació de la càrrega. Per descarregar s'havia de procedir de forma inversa. Es tallaven els cordills i s'estenia el cereal a l'era fins que tenia una certa espessor, que era determinada pel pare. Era el moment de poder començar a trillar.

La primera operació consistia a passar i repassar amb un rodet de pedra de forma cònica. La seva forma permetia prendre la corba de l'era, on la somera, per mitjà d'un emboetat de fusta, estava enganxada. Aquesta operació es repetia fins que el meu pare veia que el gra havia caigut. Es removia la palla i es tornava a passar amb el rodet. Una vegada això s'havia acabat entrava en acció un altre aparell que anomenàvem diable. Aquest,

Diabla, eina que servia per trillar

per descomptat, també es col·locava a la somera. La veritat és que mai he vist cap d'aquests utensilis agrícoles a França.

Damunt d'un bastidor de ferro, tres línies de discos giraven a mesura que aquest, tirat per la somera, anava avançant. Damunt d'ell hi havia fixat un empostissat on el meu pare es posava amb les regnes a la mà dempeus i dirigia la somera. La meua germana i jo anàvem asseguts tots cofois en aquest aparell. De vegades el pas era més ràpid i ens havíem d'agafar fort a l'empostissat, que era llis i calent. De vegades quèiem i si volíem tornar a pujar havíem d'esperar que la velocitat fos més lenta. I així fins que el gra hagués caigut tot i la palla estigués tallada pels discos.

Després començava una altra fase. Consistia a separar el gra de la palla, fins a finalitzar fent colls de la palla. Les nits eren tan calentes que dormíem damunt d'ells amb la sola protecció d'una borrasa que ens posàvem de cara a la matinada.

A més a més del rodet i el diable hi havia altres utensilis com pales, forques de fusta i un rasplet. Aquest era una taula d'aproximadament setanta centímetres de llarg per vint d'ample i cinc d'alçada. La part baixa estava bisellada i al darrere portava un mànec. Empenyent cap endavant permetia d'amuntegar el gra. El bisell afavoria aquesta acció.

Per acabar la feina era indispensable un element climàtic, el vent. El gra, amb la pala, es projectava enlaire perquè el vent s'emportés les impureses i els residus més lleugers del gra. Aquesta operació es repetia fins que el gra estava completament net.

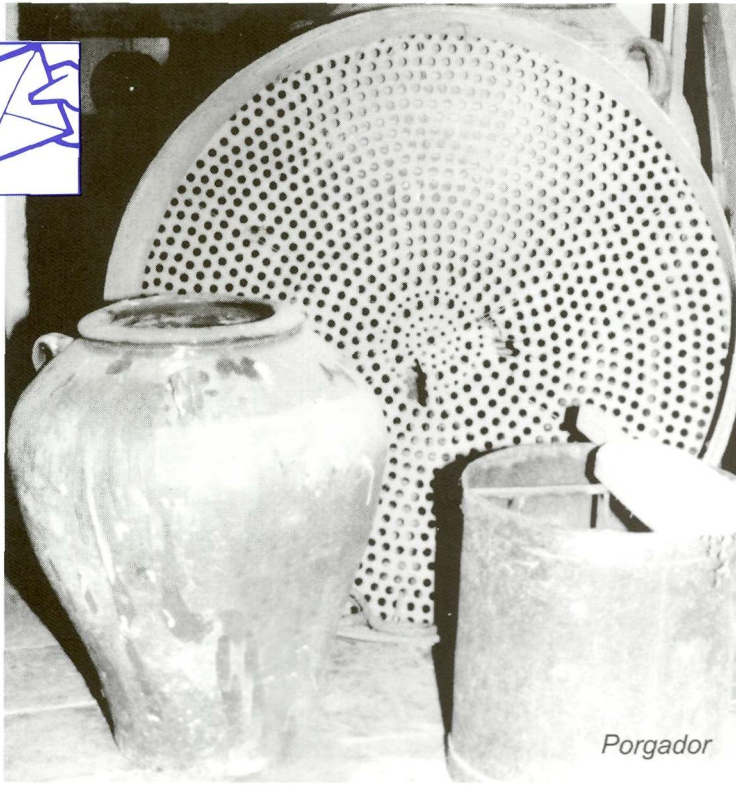
Capítol III

Els anys anaven passant. Formàvem una colla de xicots no gaire tranquils. Practicàvem molts jocs. Les joguines no les coneixíem en aquell temps!

Un dels jocs a què ens dedicàvem era a veure qui pixava més alt i més lluny, mireu quina poca feina! Quan vaig tornar a Alpicat, 30 anys després, li vaig recordar el joc a un de la colla, que evidentment no l'havia oblidat, ja que sempre era ell qui guanyava.

Un altre entreteniment era tirar pedres al campanar. Encara que les campanes estaven a força alçada, moltes vegades aconseguíem fer-les tocar.

Un altre record d'aquells temps és la verema. Al'altre costat del carrer, contra la paret del veí, hi havia un trull, cavitat l'interior de la qual estava enrajolada amb totxanes. El meu pare també en tenia un. De forma rectangular o quadrada. Tenia uns 70 cm de profunditat amb una trapa a un cantó. Quan no es feia anar estava cobert de terra. Únicament es descobria per a la verema. El raïm es tirava dins i s'aixafava amb els peus. Les abelles i les vespes, amb la calor, freqüentaven molt el lloc. El raïm, una vegada xafat, anava, a través d'un conducte cobert, al celler. La nostra família vivia al número 3 del carrer i el meu padrí per part de mare al número 1 del mateix carrer, és a dir, que la casa del meu padrí era contigua a la nostra. Un camí passava al costat i anava a la part de darrere de les cases, on trobàvem els corrals, amb les gallines en llibertat. Per allí podien sortir els animals per anar a treballar. A les parets mitgeres, una porta comunicava els dos cellers. El padrí tenia una altra pitjadora.

Porgador

Altres veïns portaven el raïm allí. Quan la verema havia acabat de fermentar els participants compartien el vi, encara que no recordo amb quin criteri es feien les reparticions. Jo veia els homes pujar del celler amb bots damunt l'esquena i anar-se'n amb ells, segurament cap a les seves cases.

Alguns dies després del repartiment, en la part més plana de la plaça, s'instal·lava una premsa ambulant, i els que havien repartit el vi la feien funcionar amb barres de fusta per prémer la verema fermentada que quedava després d'haver extret el vi.

Prop de casa hi havia un camí on es llençava escombraries i objectes diversos, com bótes metàl·liques de quitrà o les seves tapes. Més avall d'allí hi trobàvem el camp de futbol, on vam jugar tantes i tantes estones.

Amb un amic, que a la vegada era veí, ens dedicàvem a tirar-nos les tapes a l'aire. I un dia passà el que havia de passar; en un moment de descuit vaig rebre un cop a prop de l'ull dret. Quan vaig tornar a Alpicat aquest veí va dir que em reconeixeria per la cicatriu que m'havia fet. Em va brollar molta sang i em va quedar la marca com a record i també el record d'una de les rares vegades que el meu pare em va alçar la mà per pegar-me. Bé, en aquest cas no fou la mà, sinó la corretja. La meva mare, al seu torn i més sovint, feia anar l'espardenya per pegar-me a les natges. Utilitzaven diferents tècniques, però les de la mare les podem qualificar de carícies!

El meu poble, com els altres, tenia una plaça principal, el nom de la qual ja no

recordo. Aquest era el lloc de la majoria de jocs. Es trobava a l'esquerra venint de Lleida, una mica més enllà del cafè Arturo, i era bastant inclinada. Allí també trobàvem un altre cafè. Els diumenges al matí era el lloc de trobada dels jugadors de cartes. Una vegada passat el segon cafè, arribant a la plaça sortia un carrer que passava davant l'església i que menava cap amunt del poble. Allí justament era on vivia, al carrer del Centre, número 3.

De la plaça sortia també un carrer que anava cap a l'escola, on hi havia l'entrada principal. Entre els dos carrers es trobava una botiga i la fusteria de l'Antoni, gran amic del meu pare. A continuació la casa de l'oncle de la Carmeta, cosina germana meva, i, finalment, la casa del mossèn.

A l'escola també hi podíem entrar una mica més avall del cafè Arturo, de l'altre costat del carrer. Llavors s'havia de creuar tot el pati. En viure a la part alta del poble feia servir aquesta entrada algunes vegades.

Un dia a la tarda, justament vaig agafar aquesta sortida, com altres companys, i vaig arribar a la plaça. Un d'ells va veure un ocell petit, que amb vol insegur baixava de la teulada de l'església, i es dirigia a la paret de la casa del mossèn. Tots vam fer el mateix pensament i vam arrencar a córrer cap allí, però amb tanta mala sort que vaig arribar el primer i tota la resta va caure damunt meu, empenyent-me contra la paret. Em vaig fer un tall a la cella i un cop tal al cap que encara avui en dia es nota el lloc de la topada.

Davant d'aquesta paret hi havia una zona de pas més alçada on hi havia una roca que va guardar durant un temps part de la sang que em va brollar, ja que cap aigua del cel no esborrava la taca, ja que ens encaminàvem cap al bon temps d'estiu i ja se sap que no plou gaire... Realment no sé què se'n va fer del petit

Rodel